

Respons

Palestina: Mistanker om kollaboratørvirksomhet ved retur til Gaza

- Er det noe som tilsier at en palestiner som returnerer til Gaza, vil kunne fremstå som kollaboratør med israelske myndigheter?
 - Vil det ha noe å si om man returnerer via Rafah eller Erez?
 - Vil det ha noe å si om man returnerer fra naboland eller fra vestlige land?
 - Kan lengden på oppholdet utenfor Gaza være av betydning?
 - Kan det være av betydning hvorvidt man sympatiserer med Hamas eller ikke?
- Hva slags reaksjoner vil personen som returnerer ev. kunne møte fra myndighetene?
 - Vil vedkommende tas inn til avhør?
 - Hvis ja, hva slags avhørsmetoder vil man kunne utsettes for her?
- Vil befolkningen kunne mistenke den returnerte for å være kollaboratør? Vil dette i så fall kunne føre til utestengelse eller andre sosiale sanksjoner?

Innledning

Detaljert informasjon om hva som kan føre til at Hamas får mistanke om kollaboratørvirksomhet, er ikke lett tilgjengelig. Innenfor den tidsrammen denne responsen er skrevet, har det ikke lyktes Landinfo å innhente kildemateriale som sier noe spesifikt om hvorvidt en palestiner som returnerer til Gaza, på generelt grunnlag vil kunne fremstå som kollaboratør med israelske myndigheter.

Fremstillingen nedenfor bygger derfor i stor grad på Landinfos eget inntrykk av situasjonen. Her tar vi utgangspunkt i informasjon vi har samlet inn over tid om hvordan Hamas opererer og forholder seg til potensielle sikkerhetstrusler. For eksempel var vi i Gaza i oktober 2016 og snakket med flere kilder om bl.a. det politiske klimaet i området.

Når det gjelder spørsmål om hvilke reaksjoner en person som returnerer kan vente seg, og hva man kan bli utsatt for ved mistanke om kollaboratørvirksomhet, viser vi derimot til kildebelagt informasjon.

Respons **Palestina: Mistanker om kollaboratørvirksomhet ved retur til Gaza**

Bakgrunn – strenge restriksjoner for reiser inn og ut av Gaza

Gazastripen har vært underlagt en israelsk blokada i over ti år som følge av at Hamas fikk full kontroll over området i 2007. Blokaden innebærer strenge reiserestriksjoner.

Det finnes to grenseoverganger for inn- og utreise til Gazastripen: Erez mot Israel i nord, og Rafah mot Egypt i sør. Trafikk over begge grensene er strengt regulert av henholdsvis Israel og Egypt (Landinfo & Lifos 2017, s. 6). Det er kun ved ut- eller innreise via Erez at Gaza-palestinere må ha kontakt med israelske myndigheter.

Generelt gjelder det at man må returnere ved samme grenseovergang som man reiste ut fra (Landinfo & Lifos 2017, s. 13). Dersom man likevel returnerer via Erez etter å ha reist ut over Rafah, må det foreligge en spesialtillatelse fra israelske myndigheter.

Rafah grenseovergang har vært den eneste reelle veien inn og ut av Gazastripen for majoriteten av befolkningen. Imidlertid har denne grensen vært mer stengt enn åpen etter 2014. Det skyldes den ustabile sikkerhetssituasjon på Sinaihalvøya, og det dårlige forholdet mellom Egypts regime og Hamas (Landinfo & Lifos 2017, s. 6). Siden midten av mai skal riktignok egyptiske myndigheter ha holdt grensen ved Rafah åpen flere dager i uken (Mraffko 2018).¹

Erez grenseovergang er også strengt regulert. Ingen kan reise ut uten å ha fått tillatelse fra israelske myndigheter i forkant. Dette er den eneste reiseveien palestinere kan benytte for å ta seg mellom Gazastripen og Vestbredden (Landinfo & Lifos 2017, s. 16; Greenwood 2017). Som en del av Israels erklærte separasjonspolitik mellom disse områdene, er imidlertid grensen stengt for normal persontrafikk (Gisha 2014).

Grenseovergangen er i hovedsak forbeholdt reiser til Vestbredden og Israel for følgende personer/formål:

- næringsdrivende
- offentlige personer, inkludert personer med politiske verv som skal delta i møter/konferanser på Vestbredden eller i utlandet
- pasienter som skal til behandling på Vestbredden eller i Jerusalem og Israel
- personer med andre humanitære behov (se Landinfo & Lifos 2017, s. 15).

På tross av restriksjonene foregår det en del trafikk over begge grensepostene. Den israelske NGO-en Gisha har et særskilt fokus på palestineres bevegelsesfrihet, og fører statistikk over persontrafikk inn og ut av Gaza. Tallene deres viser at det har vært en økning i antall grensepasseringer gjennom 2018, særlig over Rafah. Over Erez har det vært noe mer svingninger gjennom året. Se Gisha 2018 for spesifikke tall per måned.

¹ Personer som ønsker å reise ut gjennom Rafah, må sette navnet sitt på en venteliste ved Passenger Registration Office underlagt innenriksdepartementet i Gaza. De dagene grensen er åpen, prioriteres personer som har avtale om medisinsk behandling i Egypt, og personer med lovlig opphold i et annet land. Mange må ofte vente i flere måneder før de får en reisedato fastsatt. Flere detaljer om utreiseprosedyrene er beskrevet i Landinfo & Lifos 2017 (s. 10-12).

Kollaboratører er en stor utfordring for Hamas

Hamas anholder en del personer som de mistenker å være informanter for Israel (U.S. Department of State 2018, s. 75; UN Country Team in the Occupied Palestinian Territory 2017, s. 25). Per april 2018 skal 145 personer ha sittet i varetekt under mistanke om brudd på sikkerhetsrelaterte forhold som bl.a. kollaborasjon med Ramallah eller Israel. Dette er tall fra Hamas' eget innenriksdepartement (som gjengitt i HRW 2018, s. 50). Human Rights Watch dokumenterer spesifikke tilfeller både i Gaza og på Vestbredden (HRW 2018).

I samtale med lederen for Hamas' tenketank House of Wisdom i Gaza høsten 2016, kom det fram at Hamas gjør hva de kan for å avsløre kollaboratører. Vedkommende påpekte dessuten at kollaboratørvirksomhet kan gi svært strenge straffer (inkludert dødsstraff) for å avskrekke.

Kilden meddelte for øvrig at Fatah-folk er i Hamas' søkelys fordi man mener myndighetene på Vestbredden formidler informasjon til israelerne. Samtidig understreket han at det også er kollaboratører som er direkte rekruttert av Israel, inne i Gaza:

There are people working on the ground in Gaza who report to Ramallah who pass the information on to the Israelis who then bomb Gaza based on the information. Some of the people working on the ground in Gaza are working with Fatah people (sleeping cells) and some are collaborators recruited by the Israelis. The most damage is done by the latter. Those who worked in security before, well-educated persons with experience, will give important information. (House of Wisdom, møte i Gaza 26. oktober 2016.)

Kan man bli mistenkt for kollaboratørvirksomhet på grunnlag av retur fra utlandet?

Rent generelt har Landinfo ingen grunn til å tro at palestinere som returnerer til Gaza fra utlandet, vil fremstå som kollaboratører bare fordi de har vært ute av området. Det som gjerne har betydning er hvem du er, hvorfor du har vært borte, og om du har vært i kontakt med israelere.

Dette vil Hamas undersøke ved sine kontrollposter på palestinsk side av grenseovergangene. Der vil man kunne få spørsmål om hvor man har vært, og hva man eventuelt har gjort (Landinfo & Lifos 2017, s. 17). Landinfo har ingen detaljert informasjon om hvem som får inngående spørsmål om dette. Imidlertid må vi regne med at Hamas vil være spesielt interessert i personer med bakgrunn fra Fatah og den palestinske sikkerhetsstyrken som opererte i Gaza før Hamas overtok makten i 2007. Årsaken er at man vil ta rede på om disse har vært i kontakt med de palestinske selvstyremyndigheter på Vestbredden (PA), som Hamas mener deler sensitiv informasjon om Gaza med Israel.

Dersom Hamas fatter mistanke til en person, eller har hatt en person under oppsikt tidligere, må vi anta at de vil forsøke å ta rede på hva vedkommende har gjort i utlandet, og hvorfor personen returnerer. De vil også kunne forsøke å finne ut mer om personens nettverk.

Det har betydning hvilken grenseovergang man returnerer over

Ettersom israelske myndigheter kun er involvert ved kryssing av Erez grensepost, er Hamas trolig mest på vakt overfor personer som returnerer derfra. Det er kjent at israelske myndigheter ofte forsøker å verve palestinere som søker om å krysse Erez grenseovergang, til å bli informanter for dem (Landinfo & Lifos 2017, s. 17). For eksempel viser en Guardian-artikkel

Respons Palestina: Mistanker om kollaboratørvirksomhet ved retur til Gaza

(Greenwood 2017) til at israelske etterretningsagenter ofte oppsøker personer som har søkt om utreisetillatelse, og tilbyr dem innvilgelse i bytte mot informasjon.

Dersom en person, i strid med vanlig praksis, skulle returnere via Erez etter å ha reist ut over Rafah, vil det nok vekke oppmerksomhet hos Hamas. Man vil lure på hvordan vedkommende fikk innreisetillatelse fra israelsk side. Nettopp fordi man vet at Israel ofte forsøker å verve informanter blant palestinere som søker om innreisetillatelse, kan det virke suspekt at man har fått innreise via Israel.

Generelt kan personer som av helsegrunner eller andre humanitære årsaker søker israelske myndigheter om utreisetillatelse, være sårbare for press om å bli informanter. Det er nærliggende å tro at Hamas er oppmerksomme på det.

Andre forhold av betydning?

Om det har noen betydning hvorvidt man returnerer fra et vestlig land eller fra et naboland, er vanskelig å si. Vi kan heller ikke si noe om lengden på utenlandsoppholdet betyr noe. En person som har deltatt i en konferanse i bare noen dager, kan få spørsmål om hvem han har møtt, osv.

Dersom den som returnerer er en Hamas-tilhenger, og dette er kjent for Hamas, vil det kunne føre til mindre grad av utspørring ved grensen. Samtidig skal selv medlemmer av Hamas' egne militære styrke, Qassam-brigadene, ha blitt tatt for kollaborasjon med myndighetene i Ramallah. Det fortalte en FN-kilde Landinfo møtte i Gaza høsten 2016. Denne kilden, Nasser Sarraj, har tidligere vært viseminister i MOCA (Ministry of Civilian Affairs) i Ramallah. Kollaboratører fra Hamas' egne rekker risikerer angivelig samme straffereaksjon som andre kollaboratører.

Reaksjoner fra myndighetene ved retur

Personer som returnerer etter opphold i utlandet, må påregne alt fra enkel utspørring på grensen, til nærmere intervju og avhør ved etterretningens lokaler i Gaza. Et PLC-medlem fra Fatah, som Landinfo møtte i 2016 (Gaza 26. oktober), bekreftet at man på Hamas' kontrollpost ved Erez må forvente å bli spurt om hva man har gjort mens man har vært ute fra Gazastripen.

Om man blir tiltalt for å være kollaboratør, risikerer man dødsstraff (Amnesty International 2018, s. 10; Greenwood 2018; Al-Dameer, møte i Gaza 26. oktober 2016). Lederen for den Hamas-tilknyttede tenketanken House of Wisdom sa at straffen vil variere i henhold til skadeomfanget (møte i Gaza 26. oktober 2016).

Behandlingen under avhør kan være svært brutal

Ifølge Human Rights Watch (HRW 2018) bruker Hamas' Internal Security (samt diverse sikkerhetsorganer i PA) rutinemessig svært voldelige metoder under avhør av varetektsfengslede. HRW betegner behandlingen som tortur.

En utbredt metode er å tvinge de varetektsfengslede til å sitte eller stå i svært ubehagelige posisjoner over lang tid – dette kalles *shabeh* på arabisk. HRW (2018, s. 6) definerer dette som tortur dersom metoden er brukt for å påføre skade/smerte. Metoden innebærer for eksempel også å binde hendene sammen med tau og feste tauet i taket. Under avhøret blir tauet langsomt trukket i for å øke presset på armene, noe som skal være svært smertefullt i lengden.

Respons Palestina: Mistanker om kollaboratørvirksomhet ved retur til Gaza

Etterretningen i Gaza skal ifølge HRW (se bl.a. s. 6-7) fortsatt bruke «the bus» under avhør. Her tvinges de varetektsfengslede til å sitte i ubehagelige og nedverdiggende posisjoner i flere timer om gangen, eller i flere dager med få pauser. Trusler om vold blir også fremsatt, for å avskrekke personen som blir avhørt fra å begå samme handling en gang til. I tillegg nevner rapporter pisking av hender og fotsåler og andre metoder.

Spørsmål om hvordan man blir behandlet under avhør, var også tema på Landinfos siste tjenestereise til Gaza i oktober 2016. Kildene vi snakket med, enten antydte eller bekreftet hardhendte avhørsmetoder:

- MR-organisasjonen al-Dameer (møte oktober 2016) sa at de ikke hadde rapporter om at det forekommer bruk av vold i fengsler, men at det antakelig kan forekomme før en person er dømt. De sa også at personer som blir dømt, høyst sannsynlig er skyldige, fordi Hamas har god etterretning og ikke dømmer noen før de har bevis.
- En kilde som jobbet for UNDP i Gaza (møte oktober 2016), hevdet at personer som er mistenkt for kollaborasjon med Israel, eller Ramallah, blir mishandlet i fengsel. Vi tror at kilden her antakelig mente varetekt, men han sa «prison».
- Lederen for House of Wisdom (møte 26. oktober 2016) bekreftet at politiet bruker hardhendte midler under avhør, både for å avskrekke og for å få en tilståelse. Han vedgikk at man av og til fremsetter trusler om at familien kan bli skadet dersom den avhørte ikke tilstår.

Vanlige folks mistanker overfor personer som returnerer til Gaza

Når det gjelder vanlige folks mistanke, vil det høyst sannsynlig bero på personens bakgrunn, og på årsakene til at han/hun reiste ut fra Gaza.

Personer som man vet har vært i kontakt med israelere, er de som i størst grad kan utsettes for mistanke om kollaborasjon med Israel. Alle som har fått noen fordeler av israelske myndigheter, som for eksempel utreisetilattelse, kan være under mistanke.

Kollaboratører er stigmatisert i det palestinske samfunnet, og vil måtte påregne sosiale sanksjoner fra familie og venner.

Oppsummerende kommentar

Det er Landinfos klare oppfatning at Hamas er opptatt av å avdekke kollaboratører. Det kan både være personer som jobber direkte med israelske myndigheter, og personer som deler sensitiv informasjon med palestinske selvstyremyndigheter (PA). Sistnevnte fordi Hamas mener PA deler denne informasjonen med Israel.

Jakten på kollaboratører er gjerne svært aktiv i kjølvannet av en krig, men man må regne med at Hamas er på vakt overfor kollaboratører kontinuerlig. Hamas gjør det også kjent blant Gazas befolkning at de må være påpasselige for å unngå å falle i en israelsk felle slik at de ender opp som kollaboratør.

En må også legge til grunn at avhørene, dersom mistanken først er vekket og etter hvert styrket, kan være hardhendte.

Blir en dømt for å ha gitt sensitiv informasjon til Israel, risikerer man å få dødsstraff.

Respons Palestina: Mistanker om kollaboratørvirksomhet ved retur til Gaza

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Amnesty International (2018, 20. april). *Death sentences and executions in 2018*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/download/Documents/ACT5079552018ENGLISH.PDF> [lastet ned 12. november 2017]
- Gisha (2014, juli). *The Separation Policy: List of references prepared by Gisha*. Tel Aviv: Gisha. Tilgjengelig fra http://gisha.org/UserFiles/File/publications/separation_policy_2014.pdf [lastet ned 12. november 2018]
- Gisha (2018). *Graphs*. Tel Aviv: Gisha. Tilgjengelig fra <http://gisha.org/reports-and-data/graphs> [lastet ned 12. november 2018]
- Greenwood, P. (2017, 19. juli). Anger and mistrust in Gaza as Hamas hunts for Israel 'collaborators'. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/2017/jul/19/anger-mistrust-gaza-hamas-hunts-israel-collaborators> [lastet ned 12. november 2018]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2018, 23. oktober). *Two Authorities, One Way, Zero Dissent*. New York Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/report/2018/10/23/two-authorities-one-way-zero-dissent/arbitrary-arrest-and-torture-under> [lastet ned 12. november 2018]
- Landinfo & Lifos (2017, april). *Palestina: Passering av grenseovergangene Rafah og Erez til og fra Gazastripen*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/04/Temanotat-Palestina-Passering-av-grenseovergangene-Rafah-og-Erez-til-og-fra-Gazastripen-09052017.pdf> [lastet ned 12. november 2018]
- Mraffko, C. (2018, 21. oktober). Gazans at Egypt border seek to escape blockade. *Times of Israel*. Tilgjengelig fra <https://www.timesofisrael.com/gazans-at-egypt-border-seek-to-escape-blockade/> [lastet ned 12. november 2018]
- UN Country Team in the Occupied Palestinian Territory (2017, 11. juli). *Gaza ten years later*. Genève: UN Country Team in the Occupied Palestinian Territory. Tilgjengelig fra https://unsco.unmissions.org/sites/default/files/gaza_10_years_later_-_11_july_2017.pdf [lastet ned 12. november 2018]

Respons Palestina: Mistanker om kollaboratørvirksomhet ved retur til Gaza

- U.S. Department of State (2018, 20. april). *2017 Human Rights Practices Israel, Golan Heights, West Bank and Gaza*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?year=2017&dliid=277245> [lastet ned 12. november 2018]

Muntlige kilder

- Al-Dameer, menneskerettighetsorganisasjon. Møte i Gaza oktober 2016.
- House of Wisdom, Hamas' tenketank. Møte i Gaza 26. oktober 2016.
- Kilde som jobbet for UNDP. Møte i Gaza oktober 2016.
- Palestinian Centre for Human Rights. Møte i Gaza 25. oktober 2016.
- Nasser Sarraj, senior FN-rådgiver og tidligere viseminister i Ministry of Civilian Affairs (MOCA) i Ramallah. Møte 27. oktober 2016 i Gaza.
- Faisal Abu Shahla, medlem av PLC og medlem av Fatahs revolusjonsråd. Møte i Gaza 26. oktober 2018.

© Landinfo 2018

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.